

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

นางสาวนิษฐา เทียบทอง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมศึกษามหาบัณฑิต

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา พ.ศ. 2539

ISBN 947-635-814-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FACTORS EFFECTING BREAST FEEDING IN BANGKOK METROPOLIS

Miss Kanijtha Teabtong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement

for the Degree of Master of Art

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Academic Year 1996

ISBN 947-635-814-6

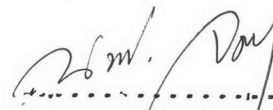
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดาของสตรีใน เขตกรุง-
เทพมหานคร
โดย นางสาวชนิษฐา เทียบทอง
ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์นพวรรณ จงวัฒนา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้ เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

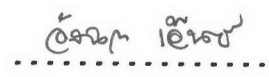
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นพ.สุภวัฒน์ ชุติววงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ ตินณะกุล)

.....ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์นพวรรณ จงวัฒนา)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์อรพันธ์ บุณนาค)

.....กรรมการ
(อาจารย์อัจฉรา เอ็นซ์)

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิจัยวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

วิทยานิพนธ์ เทียบทอง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร
(FACTORS EFFECTING BREAST FEEDING IN BANGKOK METROPOLIS)
อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ. นพวรรณ จงวัฒนา; 154 หน้า, ISBN 947-635-814-6.

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาของสตรีในเขตกรุงเทพฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคมและปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา การเก็บข้อมูลเก็บจากประชากรเป้าหมายที่เลือกมาเป็นประชากรตัวอย่าง 400 ราย ประชากรเป้าหมายคือ สตรีที่มีบุตรคนสุดท้ายที่อายุต่ำกว่า 3 ปี ที่มารับบริการในศูนย์บริการสาธารณสุขชุมชนซึ่งสังกัด กรุงเทพมหานครจำนวน 4 แห่งๆละ 100 ราย รวม 400 ราย ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 3 เดือน 10 วัน (10 กันยายน 2538-20 ธันวาคม 2538)

ข้อมูลพื้นฐานของสตรีที่ศึกษาคือ สตรีมีอายุเฉลี่ย 24 ปี, ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา, อาชีพส่วนใหญ่คือแม่บ้านและว่างงาน, มีสถานที่ทำงานอยู่นอกบ้านร้อยละ 50.0, สถานภาพในการทำงานส่วนใหญ่เป็นลูกจ้างร้อยละ 37.3, รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 12,746 บาท/เดือน, จำนวนบุตรที่มีชีวิต มีเพียงคนเดียวร้อยละ 73.8, ผู้ให้คำแนะนำเรื่องการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาที่ดีที่สุดคือจากโรงพยาบาลหรือคลินิกร้อยละ 52.2

ผลการศึกษาพบว่า สตรีส่วนใหญ่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเพียงอย่างเดียวในระยะเวลาเฉลี่ย 2.178 เดือน

ผลการศึกษาเมื่อมีปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคมและปัจจัยอื่นมาเกี่ยวข้อง พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา คือ 1)มารดาที่อายุน้อย 2)มีบุตรที่มีชีวิตเพียง 1 คน 3)รายได้ครัวเรือนสูง 4)ประกอบอาชีพบริหาร 5)มีการศึกษาระดับประถมศึกษา 6)สถานที่ทำงานอยู่นอกบ้าน 7)สถานภาพในการทำงานเป็นลูกจ้าง 8)อยู่ในเขตกรุงเทพฯ ชั้นนอก และ 9)ได้รับคำแนะนำเรื่องการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข กลุ่มตัวแปรดังกล่าวมีผลทำให้การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดามีระยะเวลาสั้นลงและตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ 1)อายุมารดา 2)จำนวนบุตรที่มีชีวิต 3)รายได้ครัวเรือน 4)อาชีพมารดา 5)สถานที่ทำงานของมารดา 6)สถานภาพการทำงานของมารดา และ 7)เขตที่อยู่อาศัย

ผลสรุปของการศึกษาพบว่า การรณรงค์ในเรื่องการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาควรต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆดังกล่าวแล้วข้างต้น และการศึกษาในขั้นต่อไปน่าจะนำพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงบุตรมาเป็นตัวแปรร่วมด้วย

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สาขาวิชา ประชากรศาสตร์
ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม

C 630433 : MAJOR DEMOGRAPHY

KEY WORD:

BREAST FEEDING/DURATION/BANGKOK

KANLTHA TEABTONG : FACTOR EFFECTING BREAST FEEDING IN BANGKOK METROOLIS.

THESIS ADVISOR : ASSO.PROF.NOPPAVAN CHONGVATANA, M.L.S.155 pp. ISEN 947-635-814 6.

This research aimed at studying factors effecting duration of breast feeding of women in Bangkok Metropolis. The main objective is study factors effecting duration of breast feeding. The data were collected through interviewing of women whose thier youngest children were in the age group of 0-3 years old, and come in for any type of health service at Rachatevee, Klongtuy, Bangkhen and Nongjoke health service districts. One hundred cases were collected from each district. The total sample are 400 cases. The date of data collection is 10 September-20 December 1995.

The socio-Economic and demographic characteristics of the sample women are as follow : the average age is 24 years. Most of women have attained 0-6 years of education, are housewives, work outside thier housoholds, are employees, and have one living child. Their household income is 12,746 bahts/month. They have learned about breast feeding from public health officers. Half of them lived in the middle district area of Bangkok.

The study finds out that the average duration of only breast feeding is 2.178 months.

When Socio-economic and demographic factors are taken into consideration, it is found out that the following factor have statistical significant at 0.05 : age of women, number of live child, household income, occupation of women, place of work, status of work and residence district. When the age of children controlled the following factors still have statistical significant at level 0.05 : the age of women, number of live birth, occupation of women, place of work, status of work and health personnel.

Finally, the promotion of breast feeding should consider socio-economic and demographic factors that have significant effect to duration of breast feeding. futher study should consider child care behavior.

ภาควิชา.....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....

สาขาวิชา.....ประชากรศาสตร์.....

ปีการศึกษา..... 2539.....

ลายมือชื่อนิสิต..... .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

งานเอกสารนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณของสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ ให้เก็บข้อมูลในศูนย์บริการสาธารณสุขชุมชน สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากหลายท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์นพวรรณ จงวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้ความกรุณาแนะนำ ให้แนวคิด และหลักการวิเคราะห์อื่น เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนให้คำปรึกษาและดูแลเอาใจใส่ ตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างถี่ตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ ผช.ดร.นิเทศ คินณะกุล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รศ.อรุณห์ บุณนาค และอาจารย์อังฉรา เอ็นซ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาชี้แนะ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ของสถาบันประชากรศาสตร์ ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาทุกท่านที่ได้ให้ความรู้และอบรมสั่งสอนแก่ผู้ทำวิจัยจนสำเร็จการศึกษา ขอขอบพระคุณพี่ นักวิจัยสถาบันประชากรศาสตร์ โดยเฉพาะคุณศิริวรรณ ศิริบุญและคุณชัยวิทย์ วรสุต ที่ได้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกด้านข้อมูลคอมพิวเตอร์

คุณดาราวรรณ เจียมเพิ่มพูน คุณประวิติ สายเงิน ที่อำนวยความสะดวกด้านการค้นคว้า เอกสารและข้อมูลต่างๆ สำหรับทำวิทยานิพนธ์ และคุณกนกกรันน์ ค่อวงษ์ที่ช่วยประสานงานเกี่ยวกับการสอบวิทยานิพนธ์

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณคุณแม่และพี่น้องๆ ที่ให้ความอุปการะและส่งเสริมให้ศึกษาต่อ ตลอดจนให้กำลังใจมาโดยตลอดจนวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภาพ.....	ร

บทที่

1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
กรอบแนวคิด.....	6
วัตถุประสงค์.....	7
วรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
สมมติฐานการวิจัย.....	20
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	21
2 ระเบียบวิธีวิจัยและข้อมูล.....	22
การเก็บข้อมูลและการสุ่มตัวอย่าง.....	22
หน่วยตัวอย่างของการศึกษา.....	24
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	24
นิยามตัวแปรและการแบ่งกลุ่มตัวแปร.....	26
ลักษณะตัวของข้อมูล.....	29

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
3 ผลการวิเคราะห์.....	38
ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดากับอายุของ มารดา.....	41
ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดากับรายได้ ครัวเรือน.....	46
ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดากับอาชีพ ของมารดา.....	49
ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดากับระดับ การศึกษาของมารดา.....	52
ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดากับสถานที่ ทำงานของมารดา.....	55
ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดากับสถานภาพ การทำงานของมารดา.....	58
ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดากับจำนวน บุตร.....	61
ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดากับผู้ให้คำ แนะนำ เรื่องการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา.....	65
ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดากับเขตที่อยู่	68
4 สรุปและข้อ เสนอแนะ.....	71
สรุปผลการศึกษา.....	71
ข้อ เสนอแนะ.....	73

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
รายการอ้างอิง.....	74
ภาคผนวก.....	85
ประวัติผู้เขียน.....	139

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ร้อยละของสตรี จำแนกตามระดับการศึกษา อาชีพ สถานที่ทำงาน สถานภาพการทำงาน สถานภาพสมรส รายได้ครัวเรือน ความรู้- เกี่ยวกับประโยชน์ของนมมารดา ความคิดเห็นของสตรีเกี่ยวกับสุข- ภาพของตนเองระหว่างตั้งครรภ์บุตรคนสุดท้าย และประสบการณ์ เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา.....	32
2 ร้อยละของสตรี จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ เพศของบุตรคน สุดท้าย อายุของบุตรคนสุดท้าย การเลี้ยงบุตรคนสุดท้ายด้วยนมมารดา ผู้แนะนำ เรื่องการเลี้ยงบุตรคนสุดท้ายด้วยนมมารดา.....	36
3 ร้อยละของสตรี จำแนกตามระยะเวลาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา...	39
4 ร้อยละของสตรีจำแนกตามประเภทของนมที่ใช้เลี้ยงบุตรและอายุ ของบุตร.....	40
5 ร้อยละของสตรีจำแนกตามระยะเวลาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและ อายุของมารดา.....	42
6 ร้อยละของสตรีจำแนกตามระยะเวลาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา, อายุ ของมารดาและอายุบุตร.....	43
7 ร้อยละของสตรีจำแนกตามกลุ่มอายุและความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตร ด้วยนมมารดา.....	44
8 ร้อยละของสตรีจำแนกตามกลุ่มอายุและประสบการณ์เกี่ยวกับการเลี้ยง บุตรด้วยนมมารดา.....	45
9 ร้อยละของสตรีจำแนกตามระยะเวลาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและ จำนวนบุตร.....	62

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
10 ร้อยละของสตรีงานแยกตามระยะเวลาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา, จำนวนบุตรและอายุบุตร.....	63
11 ร้อยละของสตรีงานแยกตามกลุ่มอายุและจำนวนบุตร.....	64
12 ร้อยละของสตรีงานแยกตามระยะเวลาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและ รายได้ครัวเรือน.....	47
13 ร้อยละของสตรีงานแยกตามระยะเวลาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา, ราย ได้ครัวเรือนและอายุบุตร.....	48
14 ร้อยละของสตรีงานแยกตามระยะเวลาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและ อาชีพของมารดา.....	50
15 ร้อยละของสตรีงานแยกตามระยะเวลาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา, อาชีพ ของมารดาและอายุบุตร.....	51
16 ร้อยละของสตรีงานแยกตามระยะเวลาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและ ระดับการศึกษาของสตรี.....	53
17 ร้อยละของสตรีงานแยกตามระยะเวลาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา, ระดับ การศึกษาของสตรีและอายุบุตร.....	54
18 ร้อยละของสตรีงานแยกตามระยะเวลาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและ สถานที่ทำงานของมารดา.....	56
19 ร้อยละของสตรีงานแยกตามระยะเวลาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา, สถาน ที่ทำงานของมารดาและอายุบุตร.....	57
20 ร้อยละของสตรีงานแยกตามระยะเวลาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและ สถานภาพการทำงานของสตรี.....	59
21 ร้อยละของสตรีงานแยกตามระยะเวลาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา, สถาน ภาพการทำงานของสตรีและอายุบุตร.....	60

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
22	ร้อยละของสตรีจำแนกตามระยะเวลาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและ เขตที่อยู่ในกรุงเทพฯ.....	69
23	ร้อยละของสตรีจำแนกตามระยะเวลาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา, เขต ที่อยู่ในกรุงเทพฯและอำเภุนคร.....	70
24	ร้อยละของสตรีจำแนกตามระยะเวลาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและ ผู้ให้คำแนะนำ เรื่องการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา.....	66
25	ร้อยละของสตรีจำแนกตามระยะเวลาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา, ผู้ ให้คำแนะนำ เรื่องการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและอำเภุนคร.....	67

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 กรอบการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดากับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาของสตรีในเขตกรุงเทพ- มหานคร.....	6